

3-1=2
Nee, echt nodig is het niet hoor, om vannacht tot drie uur op te blijven om de klok dan weer een uur terug te draaien. Exit zomertijd.

Wissel om
Hoezo onrendabele lijnen? Groningen heeft ambitieuze plannen. Weg met de trage Wadloper, op naar de flitsende forenzentrein.

Trabi-toerisme
De gids is een voormalig partijlid. En de reis gaat per Trabant. Langs leeggeroofde Russische spookkazernes in de voormalige DDR.

Opstand
Veertig jaar geleden was ze een van de opstandelingen in Boedapest. Ze zat in de dodencel. Ze overleefde. Maar het verdriet overheerst.

„Het is natuurlijk een voordeel dat een zeehond zo'n lief koppie heeft”

Hier is 't: al 25 jaar

„Hier is 't', staat er boven de toegang van de zeehondencrèche in Pieterburen.

Welk gerenommeerd instituut kan zich dat permitteren? Lenie 't Hart dus. In de 25 jaar dat zij de crèche bestiert - 30 oktober is de datum - wisten miljoenen mensen uit binnen- en buitenland de weg naar Noord-Groningen te vinden, waardoor Pieterburen definitief op de wereldkaart is gezet. Wat begon met een eenvoudig teiltje in Lenie's achtertuin groeide uit tot het Medisch Centrum West voor zeehonden én een enkele walrus.

Pieterburen

In de ochtend is het betrekkelijk rustig in het centrum. De crèche-expres van de Gado, die in de schoolvakanties tussen de stad Groningen en Pieterburen pendelt, is met drie personen allesbehalve vol. Toch stijgt het aantal bezoekers gestaag. Vorige week werd de 250.000ste bezoeker van dit jaar verwelkomd, en de verwachting is dat het er in totaal 300.000 worden. „De herfstvakantie in het Noorden is voorbij. De bezoekers komen deze week uit het Zuiden, waardoor het wat later op de dag drukker wordt”, verklaart Lenie 't Hart.

Door **Martijn Wassenaar**
Foto's **Harry Tielman**

In de expositieruimte van het zeehonden-centrum vergaapt het publiek zich aan de verschillende attributen. De meeste aandacht gaat uit naar de zeehonden in het buitenbassin, dat via kijkkramen binnen te bewonderen is. Drie dieren zwemmen zo nu en dan nieuwsgierig voorbij, maar koesteren verder weinig interesse voor de bezoekers. Liever laven ze zich aan een weelderig naarszonnetje, een hobby die zeehonden met elkaar gemeen hebben.

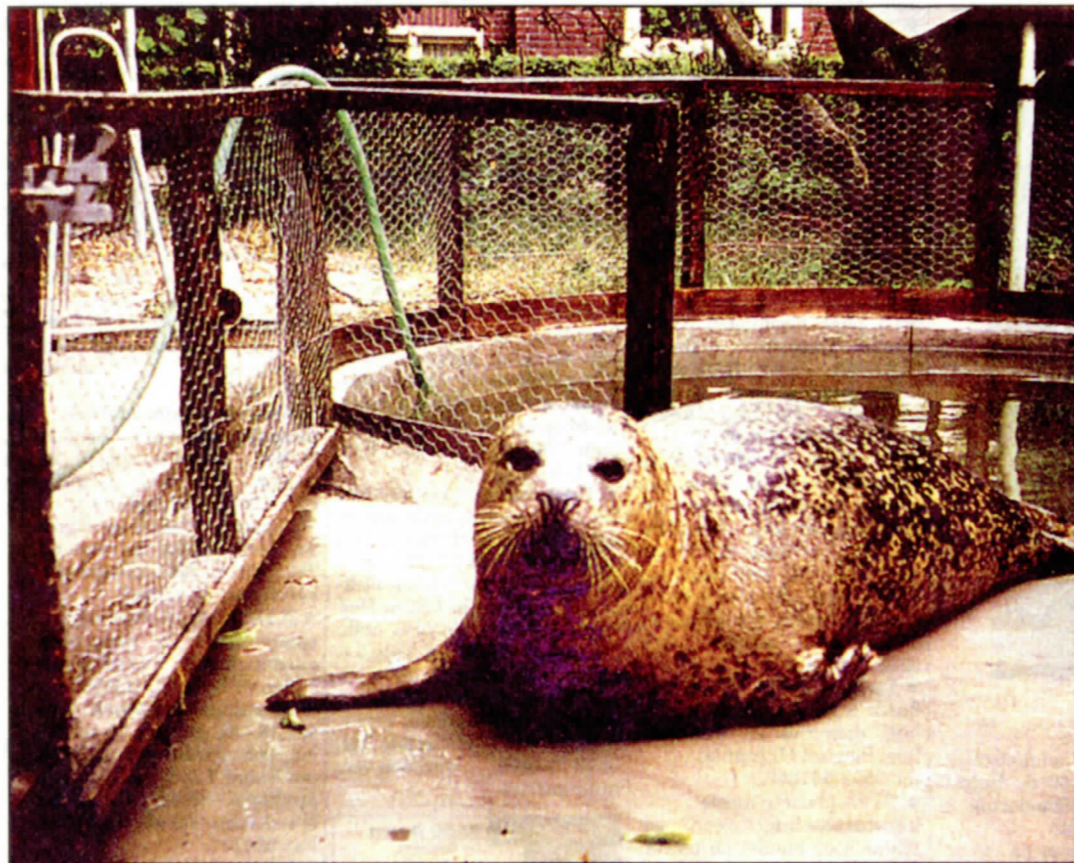
Een deel van het personeel is inmiddels, ook al onder grote belangstelling, achter een groot raam bezig met het ondooien van vierkante blokken ingevroren haring. Een delicatessen; in de Waddenzee moet een zeehond het met minder smakelijk visvolk doen. Scholletjes en zo. Je zou zeggen dat ook de twee crèche-katten zich wentelen in gelukzaligheid tussen al die vis, maar dat valt tegen. „Die krijgen gewoon blikvoer en mogen hier absoluut niet komen”, zegt personeelslid Geesje Drenth resoluut.

De zeehonden worden op onregelmatige tijden gevoerd, dit om de dieren niet te ontwennen aan de onregelmatige lunchuren in de vrije natuur. Het eerst is zeehond Klaas aan de beurt. Dit jonge dier werd enkele weken geleden in een schier hopeloze conditie binnengebracht. Een grote hoofdwond en tal van infecties maakten het beest zo zwak dat het zich nauwelijks kon bewegen. Nu laat het zich de behandeling gelaten welgevallen en kijkt nieuwsgierig op zodra een personeelslid even stilhoudt voor het quarantainebadje.

Door twee als chirurgen uitgedoste medewerkers wordt Klaas gevoerd. De een trekt de aandacht met een vis, terwijl de andere de temperatuur opneemt. „Dat vindt hij zeer onaangenaam, vandaar”, aldus Boukje Mulder, adjunct-hoofd zeehondenzorg. „We nemen de temperatuur op om te kijken of hij koortsig is, in dat geval mag hij geen medicijnen.” Klaas neemt braaf de haring aan, maar laat deze meteen vallen zodra hij de thermometer voelt. Na drie keer is de missie geslaagd en krijgt de zeehond zijn in haring verstopte medicijnen toegediend.

Schuw

Zeehonden zijn erg mensenschuw, ook in Pieterburen. Toch zijn ze door het personeel goed te benaderen. „Zeehonden zien niet zo heel erg goed”, aldus Lenie 't Hart. „Verder zijn ze erg nieuwsgierig en moeten ze dichtbij komen om te kijken met wie ze van doen hebben. Maar als je ze probeert te aaien kunnen ze gemeen bijten. We houden ze bewust schuw, het zou egoïstisch zijn zo'n beest aan

je te binden. Zeehonden leven onafhankelijk van de mens en moeten die mijden om te overleven. Een wild dier mag je niet afhankelijk maken, daarom woon ik bij de dijk. Dan kan ik de zeehonden in het wild zien, de Dollard is mijn achtertuin.”

Lenie heeft wel redelijk wat dieren in huis. Haar grootste liefde is dan ook geen zeehond, maar een schaap dat luistert naar de naam Sophie. „Die loopt ook gewoon door mijn huis. Mijn man is daar niet zo blij meer mee, want Sophie heeft op zijn modelvliegtuig gestaan. En een van zijn contactlenzen zal nog wel in d'r vacht zitten. Daar kan ik dan mooi weer een column over schrijven voor Radio Noord.”

Groot instituut

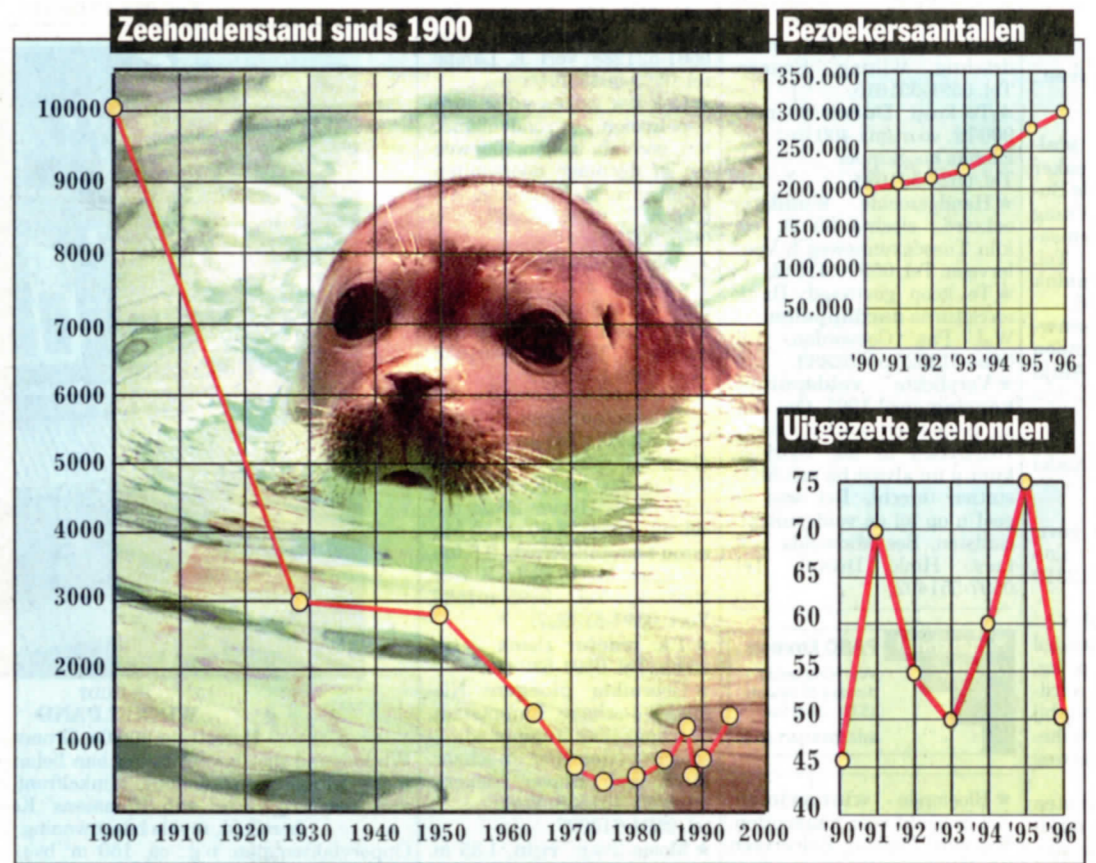
De media hebben de afgelopen kwart eeuw de weg naar Pieterburen massaal weten te vinden. Lenie 't Hart mag zich sinds jaar en dag een bekende Nederlander noemen. „De mensen kennen je”, klinkt het nuchter. „Ik word ook wel eens gevraagd om een praatje te houden op personeelsfeestjes en zo. Zo moest ik een keer presenteren op een zangavond. Ik was slecht voorbereid en werd dan ook genadeloos afgekraakt in de Winschoter. Dat had ik dus maar beter niet kunnen doen. Net als die bingoavond in Scheemda. Die bejaarden waren fanatiek joh! Ik draaide te hard aan het wiel, waardoor de balletjes door de lucht vlogen. Die mensen werden toch kwaad, ha ha. Heb ik ook een column aan gewijd.”

De zeehondencrèche is inmiddels heel wat

meer dan een hersteloord voor zieke zeehonden. „De opvang van zeehonden doen we er eigenlijk bij”, aldus Lenie. „Twee van onze mensen werken op de Erasmus-universiteit in Rotterdam aan wetenschappelijk onderzoek en we zijn steeds meer gaan doen aan voorlichting. We zijn een groot instituut geworden met contacten over de hele wereld. Zo hebben we nu iemand in Ierland zitten, maar ook in Griekenland, Polen, Mauretaanië, Zweden en Finland zijn we actief. Persoonlijk vind ik het zorgen voor de dieren het leukst.”

Het wetenschappelijk onderzoek heeft de laatste jaren een hoge vlucht genomen. Dat bleek in het rampjaar 1988. Een geheimzinnig virus kostte toen honderden zeehonden het leven. In de hervormde kerk in Pieterburen werd de noodklok geluid door viroloog Ab Osterhaus, die samen met Lies Vedder voor de crèche onderzoek doet naar de doodsoorzaak van zeehonden. Inmiddels waren 3500 van de in totaal 5000 zeehonden in het Waddengebied gestorven aan de ziekte, die veroorzaakt leek te zijn door het herpesvirus. Later bleek het om een ander virus te gaan dat werd veroorzaakt door zadelrobbe die, door overbevissing elders, onze contreien opzochten. Gelukkig werd, voordat de hele populatie uitstierf, een vaccin ontwikkeld dat de ziekte kon genezen. Maar de prijs bleek hoog, bijna twee derde van de totale zeehondenpopulatie in de Waddenzee had het loodje gelegd.

Het grote belang van wetenschappelijk onderzoek is daarmee wel aangetoond. Een

andere belangrijke activiteit van de crèche is voorlichting. „De zeehond is nog altijd erg kwetsbaar voor ziekten”, vertelt Lenie. „Het immuunsysteem is enorm achteruitgegaan. Het punt is dat je, net als bij aids, het aan de buitenkant niet ziet. Als ze nou allemaal kromme pootjes zouden hebben... Dat vind ik wel zorgelijk. Het is dus erg belangrijk dat we de mensen blijven informeren over de toestand van de zeehonden. We gaan de voorlichting dan ook nog verder uitbreiden. Het zou mooi zijn een hele milieustraat in Pieterburen te maken. Dat is moeilijk te realiseren, maar je moet toch iets hebben voor verdere bewustwording.”

Geen dolfinarium

De zeehondencrèche draait al jaren uitsluitend op donaties en giften. Lenie: „Ik vind dat je niet mag verdienen aan de ellende van dieren. Wij heffen dan ook geen entree voor de zeehondencrèche. Dat houdt ook in dat de bezoekers verder niet zoveel te eisen hebben, het is hier geen dolfinarium. Naast giften en donaties hebben wij ook inkomsten uit de winkel, van sponsors en, niet onbelangrijk, uit erfenissen. De exploitatie van het centrum kost jaarlijks zo'n 2,5 miljoen gulden, dus is het erg belangrijk dat mensen blijven geven.”

Sinds 1988 is het weer enorm vooruitgegaan met de zeehondenstand. Inmiddels leven er weer zo'n 1400 in de Waddenzee, het hoogste aantal sinds 1965. „Toch blijf ik waarschuwen voor te veel optimisme. Veel oorzaken van zeehondensterfte liggen bui-

ten Nederland. We moeten altijd rekening houden met een eventuele milieuramp. Om daar tegen bestand te zijn is een populatie van ongeveer 6000 zeehonden nodig. Misschien maak ik dat nog mee. Het gaat ook wel beter wat betreft de vervuiling. Er wordt door bedrijven veel minder giftig afval geloosd in de Waddenzee. Een probleem is nog de landbouw. Het is moeilijk verantwoordelijk aan te wijzen. Een bedrijf kun je aanschrijven, maar met landbouwgif dat via het grondwater in de Waddenzee terecht komt, de zogenaamde diffuse lozingen, is dat niet te doen.”

Er is dus nog een hoop werk aan de winkel voor de dertig medewerkers in de zeehonden-crèche. Voor Lenie 't Hart betekent dat weinig vakantie en sociale contacten. „Mensen vragen mij wel eens of ik nog andere dingen belangrijk vind, maar daar heb ik eigenlijk geen tijd voor. Vrienden en kennissen schieten er dan wel eens bij in. Als er ergens een zeehond in nood is, ga ik er op af. Ik ben wel eens midden in een gesprek met sponsors er vandoorgegaan om een zeehond te redden. Iets kan alleen een succes zijn als je gedreven bent. Dan maakt het niet uit wat je doet, als je het nut er maar van inziet. Je zou op dezelfde manier sinaasappels kunnen verkopen. Het is natuurlijk een voordeel dat een zeehond zo'n lief koppie heeft. Dat is voor de hele Waddenzee goed. De zeehond staat aan de top van de voedselketen. Gaat het goed met de zeehond, gaat het goed met de hele Waddenzee.”

expositie-ruimte.

◀ Lief koppie, een voordeel.

◀ Het eerste 'bassin' in de achtertuin van Lenie 't Hart in 1976, hier tijdelijk bewoond door zeehond Oom Donald.

Foto: Zeehonden-centrum Pieterburen

Eindredactie:
Gerda Douma
Ronald Hooijenga
Jaap Kwak
Gert Meijer
Vormgeving:
Jan van der Mei
Ben ten Velde
Koos Werkman
Techniek:
Lukas Aalders
Simon Winter